

Anti-pestprotocol

Februari 2017

1. Wat is pesten?

Pesten is systematisch (lichamelijk, geestelijk of seksueel) geweld van een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen.

Uit deze definitie zijn de verschillen tussen pesten en plagen te halen: pesten gebeurt systematisch en er is sprake van een ongelijke machtsverhouding. Het slachtoffer wordt niet (meer) geacht voor zichzelf op te komen en het pesten heeft desastreuze gevolgen voor het slachtoffer.

Signalen van pesten:

- Het kind is stiller.
- Het aantal vriendjes/vriendinnetjes minder/neemt af.
- 'Haat' andere kinderen of zegt dat kinderen hem/haar 'haten'.
- Vage psychosomatische klachten (pijntjes).
- Niet meer naar school willen. Niet meer willen gymmen. Niet op schoolkamp willen.
- Niet meer willen samenwerken.
- Blijft dicht bij de leerkracht.
- Schoolresultaten duikelen.
- Spullen van de leerling zijn ineens kapot of kwijt.

2. Groepsvorming

Groepen maken altijd een aantal fases door. Deze fases van groepsvorming vinden plaats in elke groep, dus ook in je schoolklas. In deze fases bepalen de groepsleden bewust en onbewust hoe de groep zich zal gaan gedragen, wie de leiders worden, of er een zondebok aangewezen wordt, enz. Bij elke fase hoort een bepaald verloop. Als je niet zou ingrijpen, volgt dat verloop de wetten van de groepsdynamica.

Door te anticiperen op het verloop, kun je het proces ombuigen ten gunste van een goed groepsklimaat. Dat laatste is handig, want dat betekent dat je na een tijdje een gezellige, goed werkende groep hebt. En in een goed werkende groep met een fijne sfeer heb je minder kans op probleemgedrag.

De fases in groepsvorming zijn:

- Forming/verkenningfase:
De groepsleden kennen elkaar nog niet, of als de groep vorig jaar al bij elkaar was, weten de groepsleden niet of alles bij het oude is gebleven. Hoe jonger kinderen zijn, hoe meer ze in de grote vakantie zijn veranderd. Het is een verkenningfase, die bij nieuwe groepen één à twee weken duurt en die bij groepen die elkaar kennen wat korter kan duren. De groep is in deze fase vaak nog heel rustig. De kinderen zijn meer bezig met zichzelf en hoe ze overkomen op de anderen. In deze fase zorgt de leerkracht vooral voor veiligheid. In deze fase gaat het om preventie van negatief gedrag.

- **Storming/positioneringsfase:**
De groepsleden weten ondertussen een beetje wat ze van de anderen kunnen verwachten. De grenzen van de eigen veiligheid zijn verkend en nu kunnen ze zich gaan profileren. "Mijn mening moet gehoord worden, ik ben er ook." Voor een buitenstaander is de groep rumoerig. Er zijn botsingen, onenigheid en ruzietjes. Dit hoort bij deze fase en hoeft niet verontrustend te zijn. De hiërarchie wordt bepaald. De leerkracht laat merken dat conflicten bij het leven horen, maar dat de manier van oplossen wel belangrijk is. Conflicten worden samen uitgepraat. Het resultaat van de stormingperiode kan heel verschillend zijn. De ene groep wordt een positief samenwerkende groep, in een andere groep staat concurrentie en machtsstrijd voorop. Weer een andere klas valt uiteen in subgroepen of een hoofdgroep met enkele outsiders.
- **Norming/groepsnormen:**
De leiders die in de vorige fase boven kwamen drijven, bepalen hoe er in de groep met elkaar wordt omgegaan. Zij bepalen soms onbewust, soms bewust, de ongeschreven regels. Deze normen staan eigenlijk zo goed als vast en veranderen bijna niet meer. Het is dus zaak om als leerkracht te zorgen dat er positieve groepsnormen zijn ontstaan vóór deze "vaststaan." Dit kun je bewerkstelligen door de leiders een positieve rol te geven en door de groep bewust te maken van hun gezamenlijke kracht tegen ongewenst gedrag.
- **Performing/uitvoering:**
De groep is klaar voor het werken. De introductieperiode is voorbij. Deze fase gaat bij een groep die echt nieuw is, in na anderhalf tot twee maanden. Bij een groep die elkaar al kent kan deze fase al na twee weken ingaan. De groep keert naar de vorige fases terug als er bijvoorbeeld een nieuw kind in de groep komt, als een werkweek heel intensief beleefd wordt, als er een heel hevig conflict plaatsvindt, of als er een andere ingrijpende gebeurtenis plaatsvindt. Als leerkracht moet je nu niet denken dat de groep "af" is. Een goede groep vergt onderhoud gedurende het hele jaar.
- **Termination**
De groep nadert het eind van het jaar. De meeste leden zullen dat jammer vinden. Het kan zijn dat ze gaan mopperen op alles en iedereen. Zo wordt het afscheid minder zwaar, want het is immers niet zo leuk hier? Ook kunnen groepjes gaan klitten. Ze spreken ook vaak af elkaar snel weer te zien.
Als laatste kan er normvervaging optreden. Nu alles toch ophoudt, zijn de groepsregels ook niet meer zo belangrijk. Het is duidelijk dat groepen 8 deze fase heviger doormaken dan de andere groepen op school. Als leerkracht kun je wel begrip hebben voor dit proces, maar je moet er tevens voor zorgen dat de regels blijven zoals ze waren. Accepteer dus niet al het gedrag wat hieruit voortkomt en blijf wijzen op de afspraken.

3. **Wanneer pesten signaleerd wordt.**

Bij pesten is sprake van vijf partijen:

Pestprotocol De Tweemaster februari 2017

1. De zwijgende middengroep bestaat uit vijf subgroepen:
 - de leerlingen die met de pester meepesten, omdat ze bang voor hem/haar zijn,
 - de leerlingen die mee pesten, omdat ze er beter van (denken te) worden,
 - de leerlingen die niet mee pesten, maar ook niets doen om een einde te maken aan het gedrag van de pester,
 - de enkeling die niet ziet dat er in de klas wordt gepest,
 - de enkeling met een hoge sociale status in de groep die het af en toe voor het slachtoffer opneemt.
2. De pester
3. De leerkracht
4. De ouder
5. De gepeste leerling

Stap 1:

Steun bieden aan de gepeste door de volgende stappen te doorlopen:

- Laat merken dat je wilt helpen, maar doe nog niets.
- Kijk of je het pesten zelf kunt waarnemen.
- Ga het gesprek met de gepeste buiten de groep aan.
- Luister en stel vragen.
- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij al heeft gedaan om het pesten te stoppen. Of wat hij/zij zou willen dat er gebeurt.
- Bedenk samen oplossingen. 'Wat gaan we er nu samen aan doen?' Kind: 'Wat kun je zelf doen om het te keren?'
- Doe niets buiten de leerling om, want daar zijn veel leerlingen juist bang voor.
- Maak een afspraak voor een vervolgspraak.

Stap 2:

Steun bieden aan de pester door de volgende stappen te doorlopen:

- Laat merken dat je wilt helpen, maar doe nog niets.
- Kijk of je het pesten zelf kunt waarnemen.
- Ga het gesprek met de pester buiten de groep aan.
- Keur het gedrag af.
- Luister en stel vragen.
- Bespreek wat je hebt gezien en vraag wat het voordeel is van dit **gedrag**. Heeft de pester dit nodig? Waarvoor en kan het ook anders?
- Bedenk samen oplossingen. 'Wat gaan we er nu samen aan doen?'
- Maak een afspraak voor een vervolgspraak.

Stap 3:

Supportgroep/middengroep activeren:

1. Gesprek met het slachtoffer.
2. Formeer een supportgroep van 5/6 leerlingen.
3. Leg het probleem uit.
4. Deel de verantwoordelijkheid.
5. Vraag om ideeën van de supportgroep.

6. De supportgroep zelfstandig laten functioneren voor 2 weken.
7. Individuele nagesprekken voeren.

Stap 4:

Steun de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester:

- Wees open over wat er speelt.
- Laat merken dat je wilt helpen.
- Bespreek de aanpak.
- Informeer naar herkenning.
- Geef de grens aan.
- Benoem en waardeer positieve veranderingen van hun kind.
- Houd contact.

Mochten het pesten op straat plaatsvinden, niet op school, kunnen de ouders het beste contact opnemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.

In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. Dit gaat altijd in gesprek met ouders, intern begeleider en directie.

In het leerlingdossier van gepeste en pester worden aantekeningen gemaakt.

DIGITAAL PESTEN:

“Als je iets niet zou doen in real life, doe het dan ook niet in cyberspace”

Digitaal pesten kan op veel manieren. Online pesten mensen, vooral scholieren, elkaar door:

- Misbruik van privégegevens (zoals het stelen van wachtwoorden of het aanmaken van nep-accounts)
- Uitsluiting in whatsapp-groepen
- Het verspreiden van beeldmateriaal (zoals intieme foto's of filmpjes van mishandeling)

Kenmerken:

- Cyberpesten gebeurt vaak anoniem.
- Cyberpesten is soms harder dan "gewoon" pesten: de dader kan zich op internet veilig voelen en ook vaak machtiger dan het slachtoffer.
- Het slachtoffer voelt zich onveiliger dan bij gewoon pesten. Het pesten gaat door, ook na schooltijd in de thuisomgeving.
- De impact van cyberpesten is vaak veel groter dan van gewoon pesten, omdat er veel meer toeschouwers zijn door het medium internet.
- Cyberpesten is vaak niet terug te draaien, want (op internet blijven de gegevens vaak gewoon staan, zodat het slachtoffer er soms jaren later nog mee geconfronteerd wordt.

Wanneer digitaal pesten wordt gesignaleerd of wordt aangegeven, volgt de school deze stappen:

1. **Neem het signalement serieus**

- Wanneer de school de signalen van digitaal pesten opvangt, neemt de school dit serieus!
- Wanneer iemand anders de school op de hoogte stelt van waargenomen signalen, kijkt de school of ze deze signalen herkent en gaat ze na wat een mogelijke oorzaak kan zijn.

2. **Gaan in gesprek met de gepeste leerling**

Wanneer de school in gesprek gaat met deze leerling, is het belangrijk dat:

- Deze leerling serieus genomen wordt.
- De leerling zijn verhaal mag doen en daar de tijd voor krijgt.
- De school zich probeert in te leven in de leerling.
- De school geen verwijten maakt. Dat maakt het onveilig voor de leerling, waardoor deze minder zal vertellen of zelfs helemaal niets meer zal vertellen.
- De school zal de leerling de tip geven om de pester te blokkeren en te verwijderen wanneer het om pesten via Whatsapp gaat. Voordat de leerling dit doet moet deze de gesprekken uitprinten die hij/zij heeft gevoerd met de pester. Deze gesprekken kunnen mogelijk als bewijsmateriaal dienen.
- De school zal door blijven vragen. Vooral wanneer het gaat om een gesprek met een leerling na het signaleren van digitaal pesten. De leerling zal niet snel vertellen dat hij/zij gepest wordt of zelf pest.

De pester opsporen en in gesprek gaan met de pester.

Soms zal bekend zijn wie de pester is en soms niet. Wanneer niet bekend is wie de pester is zal er getracht moeten worden om dit op te sporen. Dit kan gedaan worden door gesprekken te bewaren en uit te printen. In deze gesprekken kunnen aanwijzingen staan over wie de dader is. Wanneer het pesten op school gebeurt kan dit in samenwerking met het systeembeheer worden opgespoord/ achterhaald. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten en aanwijzingen kunnen de dader verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd.

Wanneer de school weet wie de pester is, gaat de school in gesprek met deze leerling.

Daarin is het belangrijk om:

- In te gaan op wat er gaande is.
- Door te vragen.
- Goed te luisteren naar de kant van het verhaal van deze leerling en dit serieus te nemen.
- Te wijzen op de mogelijke gevolgen voor de gepeste leerling.
- Duidelijk te maken dat de leerling zich schuldig maakt aan een ernstig feit en dat dit in sommige gevallen zelfs strafbaar is.

De school zal ook contact opnemen met de ouders/ verzorgers van deze leerlingen. Zowel met de ouders/verzorgers van de gepeste leerling als met de ouders/verzorgers van de pester. Ze zullen op de hoogte worden gebracht van wat er speelt.

- Er zal hen gevraagd worden of zij de signalen herkennen.
- De school zal hen vertellen dat het niet hun schuld is;
- De school zal hen vertellen welke maatregelen zij kunnen nemen/wat zij kunnen doen.

3. Afronding

Er is sprake van een afronding wanneer de ouder/verzorgers op de hoogte zijn gebracht. Echter alleen wanneer het pestgedrag ook daadwerkelijk is gestopt. Het is belangrijk om de leerlingen te blijven volgen en goed op te letten of het digitale pesten daadwerkelijk

is gestopt.

De leerling die gepest is zal af en toe gevraagd worden hoe het met hem/haar gaat. Dit zal in een veilige ruimte gebeuren. Wanneer de leerling over de gang loopt zal hij/zij waarschijnlijk minder snel zeggen dat het niet goed gaat. Ook de leerling die gepest heeft zal gevraagd worden hoe het met hem/haar gaat. Deze kan namelijk ook behoefte hebben aan aandacht.

Tips voor ouders wanneer ze ontdekken dat hun kind digitaal wordt gepest:

Krijgt een kind toch te maken met online pesten, doe dan het volgende:

- Complimenteer dat het kind naar je is toegekomen
- Een kind dat wordt gepest, heeft in eerste instantie behoefte aan steun
- Luister naar hem/haar en neem zijn/haar verhaal serieus
- Onderneem niet meteen actie
- Bedenk eerst (samen met je kind) wat de beste aanpak is
- Stap pas (na overleg met het kind) naar school en/of ouders en/of andere partijen
- Pak internet (of de computer of tablet) niet af. Het lijkt misschien een oplossing, maar het is oneerlijk om een kind zo'n zware straf te geven terwijl hij/zij eigenlijk slachtoffer is

Adviseer het kind om het volgende te doen:

- Reageer niet op de mails, berichtjes of filmpjes
- Bewaar alle mails, berichtjes of filmpjes. Sla ze op of maak er screenshots/foto's van. Het kan dienen als bewijsmateriaal
- Aangifte doen? Kijk dan op vraaghetdepolitie.nl
- Blokkeer degene die je lastig valt
- Staan de filmpjes of berichten op een website? Benader de eigenaar en vraag om het materiaal te laten verwijderen (maak eerst foto's als bewijsmateriaal)

Pesten: waar kan ik terecht?

